

Anmälan om svar på remiss av Utkast till lagrådsremiss Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier

Remiss från Justitiedepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på remiss godkänns.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

Den pågående Covid-19-pandemin har medfört stora konsekvenser på den svenska arbetsmarknaden med en stigande arbetslöshet till följd. Det får därmed antas att det har blivit svårare för de utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning. Med anledning av detta finns det skäl att överväga vissa tillfälliga åtgärder för att anpassa regelverket efter rådande omständigheter. Justitiedepartementet har därför utarbetat ett utkast till lagrådsremiss.

Till följd av flyktingsituationen under 2015 infördes lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Den tillfälliga lagen innebär bl.a. att de som beviljas uppehållstillstånd i Sverige på grund av skyddsbehov, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder som huvudregel ges tidsbegränsade uppehållstillstånd. Den som kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet kan beviljas ett permanent uppehållstillstånd när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut.

Sedan den 1 juni 2017 finns det även bestämmelser om uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå i den tillfälliga lagen, det så kallade gymnasierregelverket. Gymnasierregelverket innehåller bestämmelser om längre uppehållstillstånd för studier, uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier och uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. Den 1 juli 2018 infördes i gymnasierregelverket en ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga som fått, eller annars skulle få, ett beslut om utvisning.

En grundtanke i gymnasierregelverket är att en utlänning ska ha sex månader på sig att etablera sig på arbetsmarknaden och kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning efter att ha fullföljt sin utbildning. Giltighetstiden för uppehållstillstånden bestäms därför som huvudregel till sex månader utöver den tid som återstår på utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan eller motsvarande. När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut finns, som anges ovan, möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd, om

utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Möjligheten omfattar den som har haft ett uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder och vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen.

Lagändringarna ska träda i kraft den 20 juli 2021 och upphöra att gälla vid utgången av juni 2023.

Med ovanstående som bakgrund lyfter Justitiedepartementet fram följande ställningstaganden:

- Det finns skäl att tillfälligt underlätta för utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Begränsningsåtgärder och beteendeförändringar för att minska smittspridningen av det nya coronaviruset har haft betydande ekonomiska konsekvenser för både enskilda branscher och den ekonomiska aktiviteten i Sverige och i omvärlden, även om flera åtgärder har vidtagits för att dämpa de ekonomiska effekterna. Arbetsmarknadsläget har försämrats vilket bör ha gjort det avsevärt svårare för utlänningar att etablera sig på arbetsmarknaden.

- Upphållstillstånd efter fullföljd utbildning bör förlängas till tolv månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat eller tolv månader efter den dag en sammanhållen yrkesutbildning inom vuxenutbildningen eller en liknande utbildning inom gymnasieskolans introduktionsprogram har avslutats i enlighet med en individuell studieplan.

Eftersom den skärpta situationen på arbetsmarknaden till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 kan antas ha gjort det väsentligt svårare för utlänningar att etablera sig på arbetsmarknaden bör tiden som en person har på sig att etablera sig på arbetsmarknaden under en begränsad period förlängas.

- Permanent uppehållstillstånd ska beviljas om utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet i kombination med studiemedel för studier på halvtid.

Med hänsyn till det skärpta läget på arbetsmarknaden med anledning av spridningen av covid-19 bör studiemedel under en begränsad period kunna beaktas vid bedömningen av om försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd är uppfyllt. För att kunna beviljas permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning bör det dock även fortsättningsvis krävas att utlänningen har inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Studiemedlen bör endast kunna beaktas som ett komplement till dessa inkomster.

- En yrkesintroduktionsanställning ska kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Det kan antas att flera av de som drabbats av det skärpta läget på arbetsmarknaden omfattas av målgruppen för yrkesintroduktionsanställningarna. Med hänsyn till läget på arbetsmarknaden till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 bör yrkesintroduktionsanställningar under en begränsad period kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Justitiedepartementet har remitterat promemorian till staden för yttrande. På grund av kort remisstid har staden svarat med stadsledningskontorets tjänsteutlåtande

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret delar Justitiedepartementets förslag om att det behövs tillfälliga anpassningar i det gällande regelverket avseende uppehållstillstånd vid gymnasiestudier. Dock saknas analys av hur de föreslagna åtgärderna kommer att påverka det kommunala ansvaret.

Mina synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Anmälan om svar på remiss godkänns.

Stockholm den 14 april 2021

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilaga

Utkast till lagrådsremiss Kompletterande regler för uppehållstillstånd vid gymnasiestudier

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Pandemin har drabbat Stockholm hårt och en grupp som har fått det mycket svårare under den pågående pandemin är personer med en liten utbildningsbakgrund samt unga. Vi ser det som positivt att lagrådsmissen föreslår att utöka uppehållstillståndet till 12 månader efter färdiga studier, även om vi i Vänsterpartiet anser att de ungdomar som bott mer än två år i Sverige ska få stanna oavsett om det är en pandemi eller inte. Vi anser fortfarande att en amnesti vore en mer heltäckande och långsiktig lösning.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Rashid Mohammed och Sara Stenudd (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Sverige och Stockholm lider stort av den rådande pandemin. Situationen är så pass ansträngd att många verksamheter inte fungerar på ett fullgott sätt. Stora brister kring hanteringen av pandemin har resulterat i att många svenskar förlorat livet. För kunna hantera situationen så måste Sveriges kommuner ges nödvändiga förutsättningar till att komma på fötter. Vi ser det som mycket negativt att lagrådsmissens förslag är att utöka uppehållstillståndet till 12 månader efter färdiga studier för utlänningar och anser att Stockholms stad tydligt ska markera mot denna lagrådsremiss. Allt annat vore ett ansvarslöst ställningstagande från den styrande grönbå majoriteten och om lagändringen blir verklighet så skapar den än mer påfrestningar på stadens redan ansträngda verksamheter.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Den pågående Covid-19-pandemin har medfört stora konsekvenser på den svenska arbetsmarknaden med en stigande arbetslöshet till följd. Det får därmed antas att det har blivit svårare för de utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning. Med anledning av detta finns det skäl att överväga vissa tillfälliga åtgärder för att anpassa regelverket efter rådande omständigheter. Justitiedepartementet har därför utarbetat ett utkast till lagrådsremiss.

Till följd av flyktingsituationen under 2015 infördes lagen (2016:752) om tillfälliga begränsningar av möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige. Den tillfälliga lagen innebär bl.a. att de som beviljas uppehållstillstånd i Sverige på grund av skyddsbehov, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder som huvudregel ges tidsbegränsade uppehållstillstånd. Den som kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet kan beviljas ett permanent uppehållstillstånd när ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut.

Sedan den 1 juni 2017 finns det även bestämmelser om uppehållstillstånd för studier på gymnasienivå i den tillfälliga lagen, det så kallade gymnasierregelverket. Gymnasierregelverket innehåller bestämmelser om längre uppehållstillstånd för studier, uppehållstillstånd för studier på gymnasial nivå, uppehållstillstånd för fortsatta studier och uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning. Den 1 juli 2018 infördes i gymnasierregelverket en ny möjlighet till uppehållstillstånd för vissa ensamkommande unga som fått, eller annars skulle få, ett beslut om utvisning.

En grundtanke i gymnasierregelverket är att en utlänning ska ha sex månader på sig att etablera sig på arbetsmarknaden och kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning efter att ha fullföljt sin utbildning. Giltighetstiden för uppehållstillstånden bestäms därför som huvudregel till sex månader utöver den tid som återstår på utbildningen enligt utlänningens individuella studieplan eller motsvarande. När ett tidsbegränsat uppehållstillstånd har löpt ut finns, som anges ovan, möjlighet att bevilja permanent uppehållstillstånd, om utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Möjligheten omfattar den som har haft ett uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, synnerligen eller särskilt ömmande omständigheter eller verkställighetshinder och vars uppehållstillstånd har tidsbegränsats enligt den tillfälliga lagen.

Lagändringarna ska träda i kraft den 20 juli 2021 och upphöra att gälla vid utgången av juni 2023.

Med ovanstående som bakgrund lyfter Justitiedepartementet fram följande ställningstaganden:

- Det finns skäl att tillfälligt underlätta för utlänningar som omfattas av det tillfälliga regelverket om uppehållstillstånd som för närvarande gäller i Sverige att kvalificera sig för ett permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Begränsningsåtgärder och beteendeförändringar för att minska smittspridningen av det nya coronaviruset har haft betydande ekonomiska konsekvenser för både enskilda branscher och den ekonomiska aktiviteten i Sverige och i omvärlden, även om flera åtgärder har vidtagits för att dämpa de ekonomiska effekterna. Arbetsmarknadsläget har försämrats vilket bör ha gjort det avsevärt svårare för utlänningar att etablera sig på arbetsmarknaden.

- Uppehållstillstånd efter fullföljd utbildning bör förlängas till tolv månader efter den dag examensbeviset eller motsvarande är utfärdat eller tolv månader efter den dag en sammanhållen yrkesutbildning inom vuxenutbildningen eller en liknande utbildning inom gymnasieskolans introduktionsprogram har avslutats i enlighet med en individuell studieplan.

Eftersom den skärpta situationen på arbetsmarknaden till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 kan antas ha gjort det väsentligt svårare för utlänningar att etablera sig på arbetsmarknaden bör tiden som en person har på sig att etablera sig på arbetsmarknaden under en begränsad period förlängas.

- Permanent uppehållstillstånd ska beviljas om utlänningen kan försörja sig genom inkomster från anställning eller näringsverksamhet i kombination med studiemedel för studier på halvtid.

Med hänsyn till det skärpta läget på arbetsmarknaden med anledning av spridningen av covid-19 bör studiemedel under en begränsad period kunna beaktas vid bedömningen av om försörjningskravet för permanent uppehållstillstånd är uppfyllt. För att kunna beviljas permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning bör det dock även fortsättningsvis krävas att utlänningen har inkomster från anställning eller näringsverksamhet. Studiemedlen bör endast kunna beaktas som ett komplement till dessa inkomster.

- En yrkesintroduktionsanställning ska kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Det kan antas att flera av de som drabbats av det skärpta läget på arbetsmarknaden omfattas av målgruppen för yrkesintroduktionsanställningarna. Med hänsyn till läget på arbetsmarknaden till följd av spridningen av sjukdomen covid-19 bör yrkesintroduktionsanställningar under en begränsad period kunna ligga till grund för permanent uppehållstillstånd på grund av försörjning.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 18 februari 2021 har i huvudsak följande lydelse.

Staden bedriver sitt arbete rörande integration med utgångspunkt i kommunfullmäktiges mål 1.1 *I Stockholm är människor självförsörjande och vägen till arbete och svenskkunskaper är kort* och mål 1.4. *I Stockholm får människor i behov av stöd insatser i tid präglade av hög kvalitet, evidens och rättssäkerhet.*

Den pågående covid-19-pandemin har drabbat den svenska arbetsmarknaden på ett betydande sätt och i Stockholm märks konsekvenserna tydligt. Stadens arbete med arbetsmarknadsåtgärder är av yttersta betydelse för att dessa konsekvenser ska bli så små som möjligt. De grupper som redan innan pandemin hade den relativt sätt svagaste anknytningen till arbetsmarknaden är också de som har drabbat hårdast. Unga och personer med relativt liten utbildningsbakgrund har i nuläget väldigt svårt att nå självförsörjning då många av de branscher i vilka mångas första jobb finns påverkas mest av de rådande restriktionerna. Stadsledningskontoret delar Justitiedepartementets förslag om att det med detta som bakgrund behövs tillfälliga anpassningar i det gällande regelverket avseende uppehållstillstånd vid gymnasiestudier.

Stadsledningskontoret saknar dock någon som helst analys av hur de föreslagna åtgärderna kommer att påverka det kommunala ansvaret. I remissen framkommer endast att förslagen inte bedöms medföra nya obligatoriska åtaganden som innebär att den kommunala finansieringsprincipen ska tillämpas, detta trots att det även framkommer att det finns en risk att de föreslagna förändringarna kan komma att medföra ett ökat behov av ekonomiskt bistånd. För att kunna skapa förutsättningar för en hållbar planering av de insatser som kommunerna kan och måste tillhandahålla behövs en utförligare konsekvensanalys genomföras.